

Смельянов В. М.,
доктор наук з державного управління,
директор Інституту державного управління
Чорноморського державного університету імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна
Ібрагімова А. А.,
аспірантка кафедри місцевого самоврядування,
регіонального розвитку та політичної аналітики,
Чорноморський державний університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ ЗА РАХУНОК ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті досліджуються окремі питання наповнення місцевих бюджетів в Україні за рахунок оподаткування суб'єктів господарювання, шляхом статистичного аналізу трьох видів податків (податок на прибуток підприємств, єдиний податок і податок на доходи фізичних осіб). Адже сьогодні існує нагальна необхідність у вдосконаленні економічно-правових механізмів наповнення місцевих бюджетів, що забезпечить соціальний і фінансово-економічний розвиток відповідної території, завдяки належному формуванню та ефективному використанню власних фінансових ресурсів. На початку статті обґрунтовується, що фінансові ресурси територіальних громад є об'єктом і реальним вираженням місцевих фінансів. Дається визначення поняття «фінансові ресурси» та зазначається, що входить до їх складу. Далі в дослідженні мова йде про доходи місцевих бюджетів, частка яких формується за допомогою місцевих податків і зборів. Зазначається, що до ухвалення Податкового кодексу України існувало 2 місцевих податки і 14 місцевих зборів. А після його прийняття до місцевих податків і зборів зараховують лише: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; єдиний податок; збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. Наводяться статистичні дані щодо податкових надходжень до місцевих бюджетів до і після запровадження змін у ПК України з 2008 р. по січень-червень 2014 р. У статті робиться акцент на оподаткуванні саме суб'єктів господарської діяльності, які виступають платниками кількох видів податків, основними з яких є податок на прибуток підприємств, єдиний податок, якщо вони перебувають на спрощеній системі оподаткування, та податок на доходи фізичних осіб. Це пояснюється тим, що суб'єкт господарювання зареєстрований в одному місці, а здійснює свою діяльність через структурні підрозділи в іншому, відповідно порушується принцип справедливого розподілу доходів від сплати ними податків. Наводяться статистичні дані щодо цих трьох податків, які сплачують суб'єкти господарювання. На основі проведеного дослідження, у статті наводяться ряд пропозицій для зміцнення доходної частини місцевих бюджетів. Наприкінці статті робиться висновок, що за наявності значної кількості суб'єктів господарювання різної форми власності, рівень наповнення місцевих бюджетів за рахунок сплати ними відповідних податків сьогодні є низьким.

Ключові слова: фінансові ресурси; місцеві бюджети; суб'єкти господарювання; податок на прибуток підприємств; єдиний податок; податок на доходи фізичних осіб.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні, враховуючи всі політико-правові події та соціально-економічні умови в нашій державі, фінансове забезпечення територіальних громад є одним із проблемних питань державної політики у

контексті побудови спроможних територіальних громад в Україні, яке потребує нагального правового та фінансово-економічного вирішення. Адже саме завдяки наявності достатньої кількості місцевих фінансів вирішуються основні проблеми соціального й

економічного характеру на місцях, враховуючи специфіку відповідного регіону країни. Проте з розвитком суспільних відносин у нових українських реаліях набули поширення такі явища, як нецільове використання бюджетних коштів, ухилення від сплати (або не доплати) податкових платежів, наявність тіньових і не декларованих доходів фізичних та юридичних осіб тощо. Беручи до уваги все це, наразі виникає нагальна необхідність у вдосконаленні економічно-правових механізмів наповнення місцевих бюджетів, що забезпечить соціальний і фінансово-економічний розвиток відповідної території завдяки належному формуванню та ефективному використанню власних фінансових ресурсів.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням сутності фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування займалися такі вітчизняні вчені, як: О. В. Ролінський, І. О. Петровська, Н. Г. Чуйко, П. К. Бечко, О. П. Кириленко, К. М. Владимиров, О. Ф. Рогальський, О. Р. Романенко, О. Б. Суховірська, С. І. Варга та інші. Безпосередньо питання реформування та вдосконалення системи формування дохідної частини місцевих бюджетів розглядалися та досліджувалися в працях таких учених, як: С. А. Буковинського, І. О. Луїної, І. І. Демківа, О. Д. Василика, С. В. Слухая, І. Я. Чугунова, А. Вагнера, Р. Гнейста, Л. Штейна. Але поза увагою сучасних вітчизняних дослідників залишаються питання щодо розроблення ефективних способів збільшення дохідної частини місцевих бюджетів в Україні. Відповідно, статтю присвячено дослідженню окремих питань наповнення місцевих бюджетів в Україні за рахунок оподаткування суб'єктів господарювання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є дослідження окремого питання наповнення місцевих бюджетів в Україні за рахунок оподаткування суб'єктів господарювання, шляхом статистичного аналізу трьох видів податків (податок на прибуток підприємств, єдиний податок та податок на доходи фізичних осіб); розроблення шляхів оптимізації формування і збільшення дохідної частини місцевих бюджетів у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансові ресурси територіальних громад є об'єктом і реальним вираженням місцевих фінансів. Відповідно суб'єктами економічних відносин, в процесі яких ці ресурси формуються, розподіляються і використовуються, є територіальні громади та органи місцевого самоврядування, які, згідно із чинним законодавством, діють від їх імені та в їх інтересах. Виходячи із цього, фінансові ресурси територіальних громад можна визначити як сукупність грошових коштів, сформованих у результаті розподілу і перерозподілу ВВП, наявність і використання яких є головною ознакою фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, необхідних для виконання покладених на них функцій і завдань щодо забезпечення фінансово-економічного і соціального розвитку територіальних громад.

До складу фінансових ресурсів територіальних громад відносяться: доходи місцевих бюджетів (саме доходи місцевих бюджетів, а не самі бюджети, тому що вони включають в собі, окрім дохідної частини, ще

і витратну) та фінансові ресурси підприємств, організацій і установ комунальної форми власності. Деякі науковці відносять до складу цих ресурсів і цільові фонди, міжбюджетні трансферти, позики, фінансові ресурси населення, інвестиції та цільове фінансування регіональних програм з Державного бюджету [7]. Ми вважаємо, що перераховане вище не може входити до складу фінансових ресурсів територіальних громад як окремі джерела формування цих ресурсів, тому що все це надходить до місцевих бюджетів і стає їх окремою дохідною частиною.

Відповідно до ч. 1 ст. 63 Закону України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 р., доходи місцевих бюджетів, частка яких на сьогодні досі низька, формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів [10].

У більшості зарубіжних країн закономірність функціонування місцевих фінансів полягає у тому, що основним способом формування доходів місцевих органів влади є саме місцеві податки і збори. Так, наприклад, у США за рахунок місцевих податків і зборів забезпечується 58 % прибутків місцевих бюджетів, у Великобританії – 38 %, у Франції – 48 %, у Японії – 55 %. У той же час, питома вага місцевих податків і зборів у дохідній базі місцевих бюджетів України в кращому випадку не перевищує 5 % [7]. Враховуючи наведені статистичні дані можна стверджувати, що для розширення дохідної бази місцевих бюджетів, з метою вирішення соціально-економічних проблем територіальних громад і в результаті формування їх як фінансово спроможних та самодостатніх громад, необхідно на законодавчому рівні внести відповідні зміни щодо мобілізації, акумуляції і розподілу місцевих податків і зборів.

До ухвалення Податкового кодексу України (далі – ПК України) існувало 2 місцевих податки і 14 місцевих зборів. Після його ухвалення до місцевих податків і зборів зараховують: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; єдиний податок; збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір [8]. На практиці такі зміни, запроваджені ПК України від 2 грудня 2010 р., майже не підвищили питому вагу місцевих податків і зборів у структурі дохідної бази місцевих бюджетів. Так, податкові надходження до місцевих бюджетів за останні три роки до ухвалення ПК України становили (без урахування міжбюджетних трансфертів): за 2008 р. – 80,3 % від всієї дохідної частини місцевих бюджетів, з них 1,1 % надходжень місцевих податків і зборів; за 2009 р. – 83,2 %, з них 1,1 % надходжень місцевих податків і зборів; за 2010 р. – 83,9 %, з них 1,0 % надходжень місцевих податків і зборів [1, с. 70]. Після ухвалення ПК України податкові надходження до місцевих бюджетів становили (без урахування міжбюджетних трансфертів): за 2011 р. – 84,5 % від всієї дохідної частини місцевих бюджетів, з них 2,9 % надходжень місцевих податків і зборів [1, с. 70]; за 2012 р. – 85,2 %, з них 5,4 % надходжень місцевих податків і зборів [2, с. 49]; за 2013 р. – 86,8 %, з них

7 % надходжень місцевих податків і зборів [3, с. 53]; за січень-червень 2014 р. – 85,1 %, з них 7,8 % надходжень місцевих податків і зборів [4, с. 49] (див. рис. 1). Зростання частки місцевих податків і зборів з 2008 р. по січень-червень 2014 р. на 6,8 % у податкових надходженнях до місцевих бюджетів, в основному пов'язано із зарахуванням до їх складу єдиного податку, відповідно до нової редакції Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 р.

Такі незначні відсоткові частки саме місцевих податків і зборів у структурі дохідної бази місцевих бюджетів, пов'язані з тим, що органи місцевого самоврядування, навіть незважаючи на ухвалення

низки змін, все одно залишаються «заручниками» центральної влади. Адже згідно із п. 5 ст. 10 ПК України установлення місцевих податків та зборів, не передбачених цим Кодексом, забороняється [8]. Відповідно за наявності їх вичерпного і незначного переліку, органи місцевого самоврядування не можуть мати достатній рівень фінансових ресурсів для забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад та вирішення місцевих питань фінансового характеру, оскільки на сьогодні, доходи одержані від сплати місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів на законодавчому рівні визначені як їх основна дохідна частина.

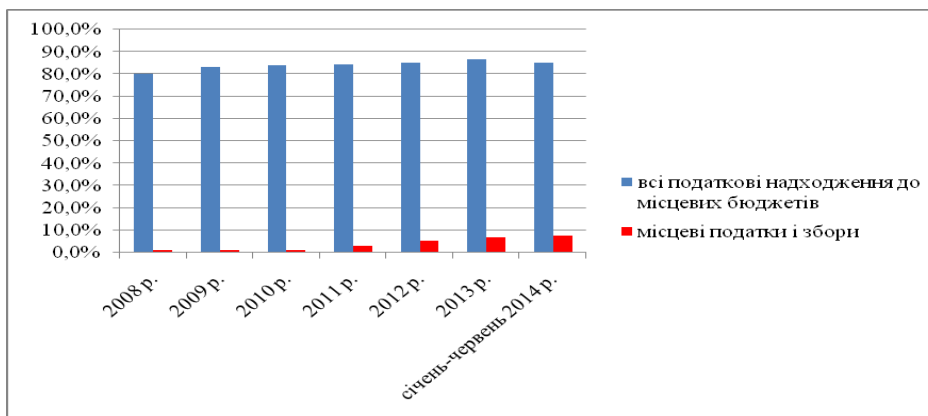

Рис. 1. Динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів

На сучасному етапі, в контексті наповнення місцевих бюджетів шляхом податкових надходжень велика увага приділяється питанню оподаткування суб'єктів господарської діяльності, які виступають платниками кількох видів податків, основними з яких є податок на прибуток підприємств, єдиний податок, якщо вони перебувають на спрощеній системі оподаткування та податок на доходи фізичних осіб. Це пояснюється тим, що зараз в Україні склалася така ситуація, коли суб'єкт господарювання зареєстрований в одному місці, а здійснює свою діяльність через структурні або відокремлені підрозділи в іншому. За таких умов, згідно із чинним законодавством суб'єкти господарювання сплачують ті види податків або їх частини до того місцевого бюджету, де вони зареєстровані (переважно у великих містах України: Київ, Харків, Донецьк, Одеса). Більш того, у ч. 1 ст. 15 ПК України чітко визначено, що платниками податків визнаються фізичні особи, юридичні особи та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з цим Кодексом або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з цим Кодексом [8]. Поняття відокремлених підрозділів у ПК України використовується у значенні, визначеному Цивільним кодексом України (далі – ЦК України) від 16 січня 2003 р. № 435-IV та Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15 травня 2003 р. № 755-IV, для розділу IV «Податок на доходи фізичних осіб» цього Кодексу – у визначенні Господарського кодексу України (далі – ГК України) від 16 січня 2003 р. № 436-IV.

Так, згідно із ЦК України та Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» відокремленими підрозділами юридичних осіб є: філії, що розташовані поза їх місцезнаходженням та здійснюють всі або частину їх функцій; представництва, що також розташовані поза їх місцезнаходженням та здійснюють представництво їх інтересів юридичних осіб. Вони не є юридичними особами, але при цьому наділяються майном юридичної особи, що їх створила, і діють на підставі затвердженого нею положення [12], [9]. ГК України у ч. 6 ст. 55 взагалі закріплює, що господарські організації мають право відкривати свої філії, представництва, інші відокремлені підрозділи без створення юридичної особи [5]. Отже, виходячи із наведених положень зазначених законодавчих актів, можна зробити висновок, що відокремлені підрозділи юридичних осіб не є юридичними особами і відповідно не є платниками податків.

Ця ситуація призводить до того, що економічно розвинуті міста, де юридичні особи зареєстровані, продовжують розвиватися за рахунок додаткових податкових надходжень у місцеві бюджети, а невеликі міста, відокремлені підрозділи яких там розташовані, залишаються на тому ж економічному рівні, але із вичерпаною ресурсною базою. Наразі місцева влада має приблизно 7 % власних доходів від загального ресурсу, при цьому це більш за рахунок плати за землю та єдиного податку.

Наведемо деякі статистичні дані щодо трьох податків – податок на прибуток підприємств, єдиний податок та податок на доходи фізичних осіб, які сплачують суб'єкти господарювання.

Податок на прибуток підприємств – це загальнодержавний податок за винятком податку на прибуток підприємств комунальної власності, засновником яких є Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, районні, міські, селищні та сільські ради. Другий зараховується відповідно до бюджету Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, селищних та сільських бюджетів. Цей податок становив: у 2011 р. при основній ставці податку 23 % – 13,8 % у дохідній базі зведеного бюджету та 17,5 % у дохідній базі державного бюджету [1, с. 37]; у 2012 р. при основній ставці податку 21 % – 12,5 % у дохідній базі зведеного

бюджету та 16,1 % у дохідній базі державного бюджету [2, с. 23]; у 2013 р. при основній ставці податку 19 % – 12,4 % у дохідній базі зведеного бюджету та 16,1 % у дохідній базі державного бюджету [3, с. 29]; у січні-червні 2014 р. при основній ставці податку 18 % – 11,1% у дохідній базі зведеного бюджету та 14,2 % у дохідній базі державного бюджету [4, с. 26] (див. рис. 2). Таке пониження надходжень податку на прибуток підприємств до державного і місцевих бюджетів зумовлене щорічним зменшенням ставки податку з 23 % до 18 % (на 5 %). Також таке зменшення пов'язано з переходом на авансову сплату податку.

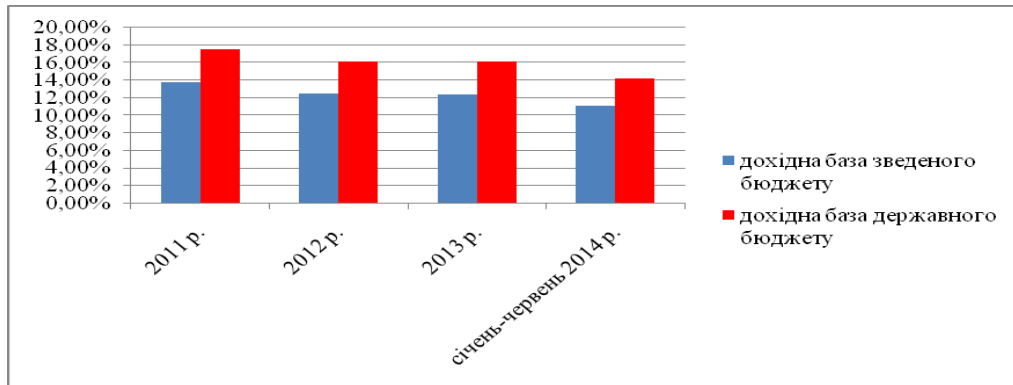

Рис. 2. Динаміка доходів зведеного та державного бюджетів

Єдиний податок, на відміну від інших видів податків, передбачає спрощений облік доходів і витрат, а також заміщає собою сплату і розрахунок певної кількості обов'язкових податків і зборів, які сплачуються в Україні на сьогодні. Включення його до складу місцевих податків і зборів спричинило підвищення їх питомої ваги у структурі доходів місцевих бюджетів. Для того, щоб простежити динаміку надходжень єдиного податку і, тим самим

за допомогою цифр підтвердити підвищення його питомої ваги у структурі доходів місцевих бюджетів, проаналізуємо статистичні дані з 2008 р. по червень 2014 р. Так, цей податок становив: у 2008 р. – 2,5 % у дохідній базі місцевих бюджетів; у 2009 р. – 2,5 %; у 2010 р. – 2,4 %; у 2011 р. – 2,3 % [1, с. 73]; у 2012 р. – 4,8 % [2, с. 53]; у 2013 р. – 6,3 % [3, с. 57]; у січні-червні 2014 р. – 7,1 % [4, с. 52] (див. рис. 3).

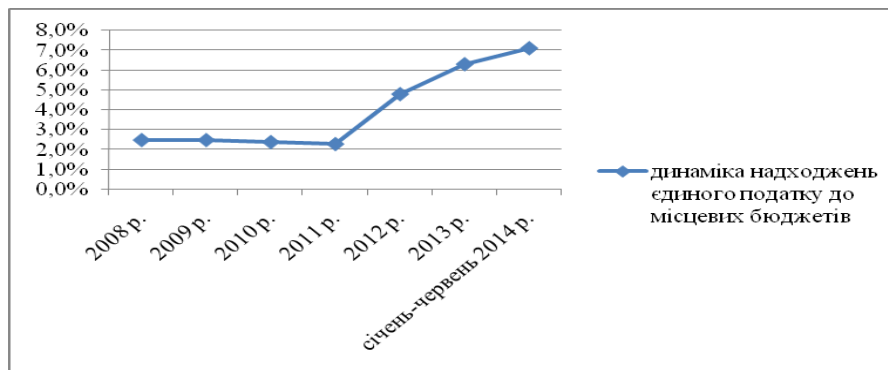

Рис. 3. Динаміка надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів

Враховуючи наведені дані, хотілося б зазначити, що зменшення надходжень єдиного податку в 2011 р. у порівнянні із 2010 р. на 0,1 % відбулося внаслідок внесення змін до ПК України, які встановили нові правила справляння цього податку щодо терміну його сплати і запровадження нової ставки оподаткування. У наступних роках зростання надходжень єдиного податку пояснюється збільшенням кількості платників цього податку – фізичних осіб-підприємців та

суб'єктів малого підприємництва. При цьому варто відмітити, що наведені вище зміни до ПК України досить суттєво вплинули на структуру платників – частка податку з юридичних осіб зменшилася, а з фізичних осіб навпаки зросла.

Податок на доходи фізичних осіб – це загальнодержавний податок, що стягується з доходів фізичних осіб, який на сьогоднішній день продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела

наповнення дохідної частини місцевих бюджетів, хоча за останні п'ять років спостерігається деяке зниження його частки у доходах місцевих бюджетів. Так, у 2008 р. цей податок становив 62,1 % у дохідній базі місцевих бюджетів; у 2009 р. – 62,6 %; у 2010 р. – 63,4 %; у 2011 р. – 62,5 % [1, с. 70]; у 2012 р. – 60,6 % [2, с. 50]; у 2013 р. – 61,4 % [3, с. 54]; у січні-червні 2014 р. – 61,0 % [4, с. 50] (див. рис. 4). Таку

ситуацію, як зменшення надходжень цього податку до місцевих бюджетів, на наш погляд, можна пояснити тим, що за складних соціально-економічних умов у державі, все більше роботодавців на офіційне приймають на роботу своїх працівників, надають викривлені відомості щодо розміру їх заробітної плати, навмисно подають неправдиву інформацію до податкової служби та державних реєстраторів.

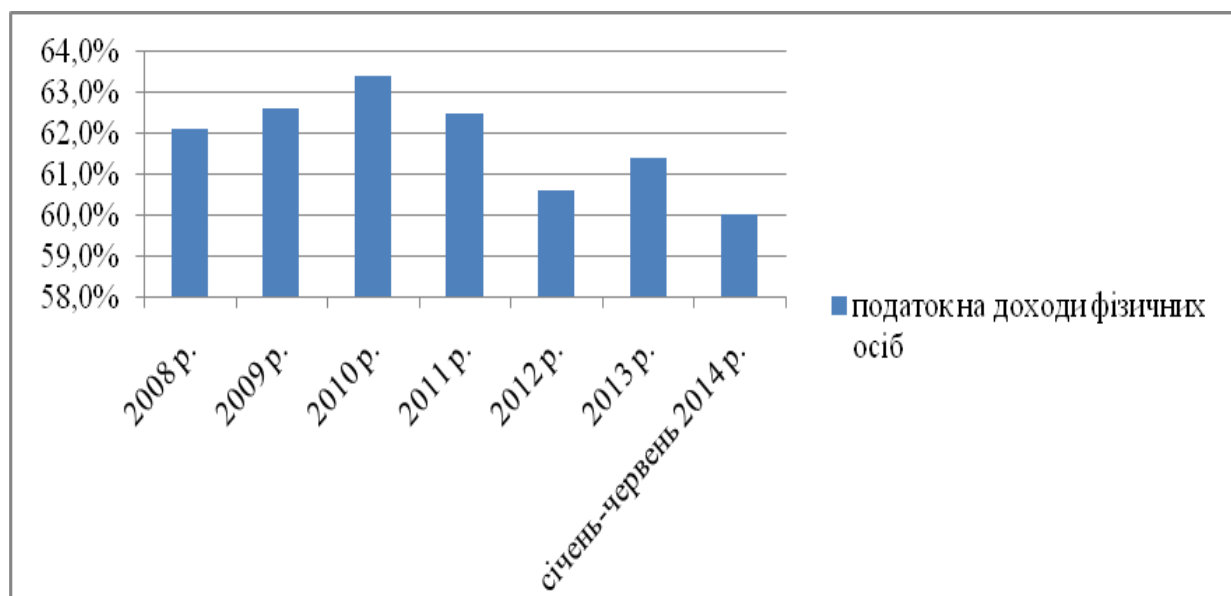

Рис. 4. Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб

У розрізі регіонів України, протягом аналізованого періоду (з 2008 р. по червень 2014 р.) найбільший обсяг надходжень зазначених вище податків спостерігався у таких областях як: Київська, Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Одеська. Найменший обсяг надходжень цих податків спостерігався частково в АРК (м. Севастополь), Чернівецькій, Закарпатській та Тернопільській областях.

Враховуючи все зазначене вище, для збалансованості наповнення місцевих бюджетів за рахунок податкових надходжень і тим самим збільшення фінансової спроможності регіонів, Президент України за підсумками засідання Ради регіонів 16 жовтня 2013 р. надав Кабінету Міністрів України доручення. В ньому вказано, що приватний бізнес має поповнювати бюджети саме тих регіонів, ресурси й інфраструктуру яких безпосередньо використовує. Для вирішення цієї ситуації суб'єкти господарювання мають сплачувати податки і збори не за місцем їх державної реєстрації, а на тих територіях, де фактично розміщені вони і їх відокремлені підрозділи та здійснюється їх господарська діяльність. Згідно із цим документом Кабінет Міністрів України повинен проаналізувати практику реєстрації суб'єктів господарювання як платників податків не за фактичним місцем ведення їхньої господарської діяльності та її наслідки для місцевих бюджетів. За результатами цього аналізу Уряд має розробити пропозиції щодо створення максимально сприятливої ситуації для місцевих бюджетів тих територій, де суб'єкти господарювання ведуть свою діяльність [6]. Наразі, відокремлені і структурні підрозділи суб'єктів

господарювання здійснюючи господарські діяльність сплачують окремі податки (безпосередньо податок на доходи фізичних осіб) не до відповідних місцевих бюджетів за їх фактичним місцезнаходженням, а за місцем розташування центральних офісів суб'єктів господарювання. При цьому часто порушуючи порядок щодо нарахування або перерахування, утримання і сплати до відповідного місцевого бюджету податків за свої структурні і відокремлені підрозділи за їх місцезнаходженням, так як законодавчо досі не врегульований механізм відповідальності за такі порушення. Більше того, унеможливується контроль зі сторони органів державної податкової служби щодо сплати окремих податків структурними і відокремленими підрозділами юридичних осіб, тому що відомості про них не вносяться до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Усе це пояснюється недосконалістю вітчизняного законодавства, яке містить ряд прогалин і колізій в цьому аспекті.

Народними депутатами А. В. Парубієм, Я. В. Дубневичем, В. С. Пазиняком та іншими, було винесено на розгляд Верховної Ради України Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зарахування податку на доходи фізичних осіб до відповідних місцевих бюджетів за фактичним місцезнаходженням структурних та відокремлених підрозділів юридичної особи)» від 16 травня 2013 р., основним завданням якого є врегулювати питання сплати податку на доходи фізичних осіб до відповідних місцевих бюджетів структурними підрозділами юридичної

особи за місцем їх безпосереднього розташування [11]. Відповідно прийняття цього Проекту, перш за все, створить законодавчу основу для збільшення доходів місцевих бюджетів.

Дослідження окремих питань наповнення місцевих бюджетів в Україні за рахунок оподаткування суб'єктів господарювання та зроблений статистичний аналіз трьох видів податків (податок на прибуток підприємств, єдиний податок та податок на доходи фізичних осіб) у структурі доходної бази місцевих бюджетів, дозволяє зробити висновки, що для зміцнення доходної частини місцевих бюджетів і тим самим забезпечення фінансової спроможності територіальних громад на сучасному етапі, необхідно:

– надати органам місцевого самоврядування права запроваджувати на своїй території власні податки і збори, ставки та базу яких вони зможуть регулювати самостійно, при умові контролю загального рівня податкового навантаження з боку держави;

– внести відповідні зміни до ПК України та БК України щодо надання таким податкам, як податок на прибуток підприємств, єдиний податок та податок на доходи фізичних осіб статусу місцевих податків та відповідно змінити і вдосконалити порядок їх справляння. На початковому етапі стовідсоткове відрахування таких податків, на наш погляд, буде неможливе, так як це сильно позначиться на доходній базі державного бюджету. Але через деякий час таке зменшення буде виправданим, так як за наявності достатніх доходів місцевих бюджетів, знизиться розмір державної допомоги ним. Одержані кошти від сплати цих податків до місцевих бюджетів можна спрямувати на модернізацію житлово-комунального господарства, збільшення

благоустрою, ремонт доріг, виконання програм соціально-економічного розвитку та ін.

– підвищити роль органів місцевого самоврядування та податкових служб у легалізації доходів місцевих підприємств фізичних осіб-підприємців, з метою наповнення доходної частини місцевих бюджетів податковими надходженнями;

– здійснювати ефективний і дієвий контроль з боку податкових служб та державних реєстраторів за сплатою місцевих податків і зборів, їх правильним обчисленням та своєчасним нарахуванням суб'єктами господарювання та їх відокремленими підрозділами.

Висновок. Отже, враховуючи все вище викладене можна зробити висновок, що сьогодні за наявності значної кількості суб'єктів господарювання різної форми власності, рівень наповнення місцевих бюджетів за рахунок сплати ними відповідних податків є низьким. Це порушує принцип справедливого розподілу доходів між місцевими і державним бюджетами.

На наш погляд, першим кроком у зміцненні фінансової бази місцевого самоврядування може стати не введення нових податків і зборів та збільшення податкового тягаря, а вдосконалення структури місцевих бюджетів шляхом включення до неї податку на прибуток підприємств, єдиного податку та податку на доходи фізичних осіб. При цьому економічно справедливо буде, якщо податок на прибуток підприємств та податок на доходи фізичних осіб надходитиме до відповідних місцевих бюджетів за фактичним місцезнаходженням суб'єктів господарювання та їх структурних і відокремлених підрозділів, а не за місцем їх реєстрації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2011 рік / І. Ф. Щербина, А. Ю. Рудик, В. В. Зубенко, І. В. Самчинська та ін.; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К., 2011. – 96 с.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2012 рік / В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін.; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. – К., 2013. – 73 с.
3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік / В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін.; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. – К., 2014. – 80 с.
4. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень-червень 2014 року / В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін.; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. – К., 2014. – 76 с.
5. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, 19-20, 21-22. – Ст. 144.
6. Доручення Президента України щодо забезпечення збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://president.gov.ua/documents/16182.html>.
7. Олійник Л. А. Формування фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування / Л. А. Олійник // Науковий вісник НУБіП України. – 2011. – Вип. 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.nubip.edu.ua/10710/1/110la.pdf>.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, 15-16, 17. – Ст. 112.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.
10. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
11. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зарахування податку на доходи фізичних осіб до відповідних місцевих бюджетів за фактичним місцезнаходженням структурних та відокремлених підрозділів юридичної особи)» від 16 травня 2013 р. № 2029а. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JG1KDXAA.html.
12. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ НАПОЛНЕНИЯ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ В УКРАИНЕ ЗА СЧЕТ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

В статье исследуются отдельные вопросы наполнения местных бюджетов в Украине за счет налогообложения субъектов хозяйствования, путем статистического анализа трех видов налогов (налог на прибыль предприятий, единый налог и налог на доходы физических лиц). Ведь сегодня существует острая необходимость в совершенствовании экономическо-правовых механизмов наполнения местных бюджетов, что обеспечит социальное и финансово-экономическое развитие соответствующей территории, благодаря надлежащему формированию и эффективному использованию собственных финансовых ресурсов. В начале статьи обосновывается, что финансовые ресурсы территориальных общин являются объектом и реальным выражением местных финансов. Дается определение понятия «финансовые ресурсы» и указывается, что входит в их состав. Далее в исследовании речь идет о доходах местных бюджетов, часть которых формируется с помощью местных налогов и сборов. Отмечается, что до принятия Налогового кодекса Украины было 2 местных налога и 14 местных сборов. А после его принятия к местным налогам и сборам относятся только: налог на недвижимое имущество, отдельное от земельного участка; единый налог; сбор за осуществление некоторых видов предпринимательской деятельности; сбор за места для парковки транспортных средств; туристический сбор. Приводятся статистические данные о налоговых поступлениях в местные бюджеты до и после внесения изменений в НК Украины с 2008 г. по январь-июнь 2014 г. В статье делается акцент на налогообложении субъектов хозяйственной деятельности, которые являются плательщиками нескольких видов налогов, основными из которых являются налог на прибыль предприятий, единый налог, если они пребывают на упрощенной системе налогообложения и налог на доходы физических лиц. Это объясняется тем, что сейчас в Украине сложилась такая ситуация, когда субъект хозяйствования зарегистрирован в одном месте, а осуществляет свою деятельность через структурные подразделения в другом. Приводятся статистические данные по этим трем налогам, которые платят субъекты хозяйствования. На основе проведенного исследования, в статье указывается ряд предложений для укрепления доходной части местных бюджетов. В конце статьи делается вывод, что при наличии значительного количества субъектов хозяйствования различных форм собственности, уровень наполнения местных бюджетов за счет уплаты ими соответствующих налогов сегодня является низким.

Ключевые слова: *финансовые ресурсы; местные бюджеты; субъекты хозяйствования; налог на прибыль предприятий; единый налог; налог на доходы физических лиц.*

V. Emelyanov, A. Ibrahimova,

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolayiv, Ukraine

THE ISSUES OF PUMPING UP THE BUDGET AT THE EXPENSE OF TAXATION FOR BUSINESS ENTITIES

The article deal with certain issues of pumping up local budgets in Ukraine at the expense of taxation for business entities, by means of statistical analyzing three types of taxes (corporate income tax, a flat tax and the tax on personal income). In fact, nowadays exists an urgent need to improve the economic and legal mechanisms for filling local budgets that provides social, financial and economic development of the certain territories due to proper forming and effective use of their own financial resources. In the beginning of this article it is substantiated that the financial resources of local communities are both the subject and the tangible expression of local finance. The definition of the concept «financial resources» is given and the components are stated. Further, the research touches upon local budget revenues the part of which is formed with the help of local taxes and fees. It is noted that prior to the adoption of the Tax Code of Ukraine 2 local taxes and 14 local fees existed. After its adoption local taxes and fees include only: property tax on the real estate separated from the land; flat rate tax; fee for the implementation of certain business activities; fee for parking vehicles; tourist tax. Statistics on tax revenue to local governments before and after making changes to the Tax Code of Ukraine from 2008 till January-June 2014 is given. The article focuses on the taxation of business entities that are payers of several types of taxes, the main ones are the corporate income tax, flat rate tax, if they are in the simplified tax system and the tax on personal income. This is due to the fact that the situation in Ukraine is such that a business entity is registered in one place, and operates through its structural units in another one.

Statistics on these three taxes that business entities pay is given. The article identifies a number of proposals to strengthen the revenue side of local budgets on the basis of the research. At the end of the article the conclusion is made that if a significant number of business entities of different ownership forms are available, pumping up the level of local budgets for the payment of their respective taxes today is low.

Key words: *financial resources; local budgets; business entities; corporate income tax; single tax; tax on personal income.*

© Ємельянов В. М., Ібрагімова А. А., 2014

Дата надходження статті до редколегії 10.10.2014